

Inhoudsopgave

Inleiding	1	
1	Vooraf	1
2	Jac. van Ginneken lange tijd uit beeld	2
3	De term 'taalbiologie'	9
4	Hun toekomst, onze geschiedenis	9
5	'Grand syntheses' en postume boycot	11
6	Beoordeling naar normen van toen	13
7	Feiten en omstandigheden van toen	16
8	Het nieuwe schuilt in het oude	18
1	Jac. van Ginneken, Werner Sombart en J.M. Hillesum in de jaren '10 over de Joden	20
1.1	Vraagstelling en opzet	20
1.2	Jac. van Ginneken S.J.	26
1.3	Het <i>Handboek der Nederlandsche taal</i> 1913-1914	30
1.4	Recente waardering voor 'De Jodentaal'	36
1.5	Antisemitisme	38
1.6	Ras en volkskarakter	40
1.6.1	Ras	40
1.6.1.1	Ras in wetenschap en politiek	41
1.6.1.2	Ras in de Nederlandse taal	45
1.6.2	Volkskarakter	51
1.7	Schatplichtig aan J.M. Hillesum en Werner Sombart	56
1.7.1	Conservator Hillesum en Van Ginneken	56
1.7.2	Professor Sombart en Van Ginneken	59
1.8	Sombart en zijn 'Judenbuch' over het kapitalisme	74
1.8.1	Kapitalisme	76
1.8.2	Over welke Joden heeft Sombart het?	77
1.8.3	'Volksseele' en 'Rasse' bij Sombart	78
1.8.4	De Joden als motor van het kapitalisme	80
1.9	Sombart in de woorden van Van Ginneken	81
1.9.1	Geschiedenis van de West-Europese Joden	82
1.9.2	Joods volkskarakter	86
1.9.3	Is Van Ginneken consciëntieus te werk gegaan?	99
1.10	Van Ginneken 'leentjebuurt' van een 'antisemiet'?	102
1.10.1	Ontvangst Sombart toen	104
1.10.2	Hoe men in Nederland schreef over Sombart, en over Joden	114
1.10.2.1	S.R. Steinmetz, Van Ginnekens tweede belangrijke bron	115
1.10.2.2	R.E. Kaltoven en anderen	119
1.11	Sombart na Auschwitz	121
1.12	Antisemitisme in de jaren '10 in Nederland	128

1.13	Ontvangst 'De Jodentaal' toen	132	
1.14	Briefwisseling Van Ginneken / Hillesum 1913		137
1.15	Nasleep	154	
1.15.1	Voorzanger & Polak 1915	154	
1.15.2	Julius Leydesdorff 1919, en de vacature-Te Winkel 1919		157
1.15.3	J. van der Ploeg O.P. 1940	162	
1.16	Nogmaals Van Ginneken en Sombart	163	
1.17	Mijn conclusie	169	
1.18	Het laatste woord is aan Van Ginneken	171	
1.19	Bijlage – tekst van de relevante bladzijden van de drukproef (augustus-november 1913) van 'De Jodentaal'	174	
2	De receptie van Jac. van Ginnekens taalbiologie		183
2.1	Inleiding	183	
2.2	Prof.dr. Jac. van Ginneken S.J.	183	
2.3	Voorlopers van de taalbiologie	186	
2.4	De theorie van Van Ginnekens taalbiologie		188
2.4.1	Mendelismen	188	
2.4.2	Articulatiebasis	191	
2.4.3	'Eureka!'	193	
2.5	De receptie van de theorie (1)	194	
2.6	Rome 1933	199	
2.7	Het preslavisch substraat	201	
2.8	De receptie van de theorie (2)	206	
2.8.1	Tot Van Ginnekens dood in 1945	206	
2.8.2	Na 1945	214	
2.9	Van Ginneken, zijn taalbiologie en de Tweede Wereldoorlog		224
2.10	Slot	227	
3	Jac. van Ginneken in de Tweede Wereldoorlog		233
3.1	Inleiding	233	
3.2	Theorie	235	
3.3	<i>Meldungen aus den Niederlanden</i>	235	
3.4	Dictator	240	
3.5	Geert Groote	241	
3.6	Titus Brandsma	242	
3.7	Dialecten-commissie	243	
3.8	'Uitstellen tot na den oorlog'	245	
3.9	Loyaliteitsverklaring; Nijmegen sluit de luiken		249
3.10	<i>Waterlandse dialecten</i>	250	
3.11	<i>De studie der Nederlandsche streektalen</i>	253	
3.12	'Tot dieper welzijn van ons allen'	254	
3.13	Nijmegen, 22 februari 1944	254	

Inhoudsopgave

3.14	Ondergedoken	256	
3.15	Slot	260	
4	Jac. van Ginneken 'deutschfeindlich'	263	
4.1	Inleiding	263	
4.2	<i>Germanisches Forschungsinstitut in den Niederlanden</i>		264
4.3	Kinderschoenen	267	
4.4	Aan het lijntje	268	
4.5	Ondergeschikt en opgeschort	271	
4.6	(Germaansche) SS	274	
4.7	<i>Beurteilung des SD</i>	276	
4.8	'deutschfeindlich'	281	
4.9	Van Ginnekens suspecte oorlogsverleden		282
4.10	Geheime agenda van <i>De streektalen?</i>		283
4.11	'Hoekstenen'	285	
4.12	Directeur Dialectologie?	287	
4.13	Bijlage	302	
5	Repliek en dupliek	307	
5.1	De repliek van Saskia Daalder op nummer 4		307
5.2	Mijn dupliek	310	
	Nawoord	315	
	Dankwoord	319	
	Zusammenfassung	321	
	Bronnen- en literatuurlijst	327	
	Register van persoonsnamen	365	